

Бондаренко В. В. Екскурсійна діяльність Педагогічного музею України як провідна форма культурно-освітньої роботи // Всеукраїнський музейний форум. Матеріали наук.-практ. конф. / в заг. ред. Л. О. Гриффена. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – С. 25-28.

ЕКСКУРСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО МУЗЕЮ УКРАЇНИ ЯК ПРОВІДНА ФОРМА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОЇ РОБОТИ

Бондаренко В. В. (м. Київ)

Ідея створення педагогічного музею в Києві належала видатному українському педагогу-методисту Тимофію Лубенцю. Засновано музей було у серпні 1901 року відповідно до Положення про Педагогічний музей при Управлінні Київським навчальним округом. У 1911 році на кошти відомого мецената Семена Могильовцева для музею було збудоване спеціальне приміщення в центрі Києва. Проект розкішної монументальної споруди за короткий термін розробив молодий талановитий київський архітектор Павло Альошин. Першим директором музею став український педагог-методист Олександр Музиченко. Музей працював як великий науково-методичний центр Київського навчального округу. Адже, окрім залів для експозиції, в Педагогічному музеї були також фахова бібліотека, читальний зал, спеціальні кабінети для демонстрування навчальних посібників і приладів, зразковий фізичний кабінет, зала для проведення масових заходів, довідкове бюро тощо [1].

Педагогічний музей сьогодні є скарбницею національних реліквій з історії освіти в Україні: у фондах зберігається понад 46 тисяч пам'яток історії освіти, серед яких пам'ятки XV-XVII ст., колекції підручників, документів, фотознімків, періодичні педагогічні видання, педагогічні посібники XIX-XX ст. [1].

Основними напрямками діяльності Педагогічного музею на сучасному етапі розвитку є науково-дослідна, науково-фондова, експозиційно-виставкова та культурно-освітня робота. Вся ця різнобічна діяльність спрямована на реалізацію місії музею – збереження, вивчення, комплектування фондів,

наукову інтерпретацію та презентацію історії та сучасного стану української освіти та педагогічної думки [2].

Детальніше зупинимося на одній з провідних форм культурно-освітньої роботи Педагогічного музею України – екскурсійній діяльності. Оскільки саме завдяки засобам музейної експозиції відбувається комунікаційний зв'язок з відвідувачами музею, передача інформації, емоційний та естетичний вплив на реципієнта.

Експозиція музею висвітлює історію становлення й розвитку освіти в Україні від Трипільської доби до середини ХХ ст. У музейній експозиції представлені унікальні пам'ятки з історії освіти та культури. Найдавніші книги з музейної колекції – це інкунабули кінця ХV ст., що ототожнюють культурні зв'язки України та загальноєвропейські духовні цінності. Окрасою експозиції є стародруковані книги, які побачили світ у період від початку друкарства до 1830 року. Не менш цікавими та цінними джерелами вивчення історії педагогіки є також кириличні видання ХVІІ – поч. ХХ ст. Окрім книг, у музеї експонуються рукописи, фотознімки, документи та особисті речі відомих українських учених-педагогів. На окрему увагу в музейній експозиції заслуговує також і предметна група експонатів. Це різного роду письмове приладдя, зразки написів на керамічному посуді, бересті, копія графіті зі стін Софійського собору, численні фізичні прилади, картини тощо. Окрім стаціонарної експозиції, відвідувачі музею також мають змогу відвідувати тематичні виставки, які постійно організовуються в експозиційній та виставковій залах музею. Такі виставки є своєрідним продовженням, доповненням стаціонарної експозиції. Важливо, що саме тимчасові виставки дають змогу експериментувати з новими підходами до експонування, апробувати сучасні музейні технології, спілкуватися з відвідувачами [3, с. 13].

Основними категоріями відвідувачів музею є студенти педагогічних вишів, вчителі, вихователі, науковці. Досить часто музей відвідують і школярі та дошкільники. Вдале розташування будинку Педагогічного музею України (центр Києва) сприяє тому, що музей не оминають і групи іноземних туристів. Кожен відвідувач, незалежно від віку чи професії, може знайти щось цікаве

особисто для себе. Так, наприклад, студенти педагогічних вишів наочно закріплюють курс з історії педагогіки. Вже звичним явищем у стінах музею стали лекції або навіть залікові заняття, які проводять з майбутніми вчителями їхні викладачі, використовуючи при цьому музейну експозицію. Музей також слугує базою для роботи проекту «Інститут у музеї» (з жовтня 2014 р.), що реалізується спільно з Інститутом післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка. У межах проекту для слухачів курсів підвищення кваліфікації читається лекція на тему: «Методи, форми та засоби виховання», а в другій частині заняття проводиться екскурсія музеєм. Екскурсія має інтерактивний характер: слухачі беруть у ній активну участь, відповідаючи на запитання та виконуючи низку цікавих завдань. Також екскурсанти мають можливість ознайомитись з підручниками, журналами, методичними працями та іншими навчальними виданнями з фондів музею, які підбираються відповідно до спеціальності екскурсантів.

Досить цікавими й пізнавальними є екскурсії для школярів та дітей дошкільного віку. Науковими співробітниками музею розроблені квестові маршрути по експозиції, інтерактивні презентації «Від пера до комп'ютера», «Граючись навчаємось», майстер-класи для дитячої аудиторії. Діти з великим задоволенням виконують завдання пов'язані з історією освіти, розгадують загадки та задачі з підручників ХІХ ст., вчать виготовляти цери – вощені дощечки для письма, пишуть перами, грають у давні українські народні ігри тощо. Ці та інші методи проведення екскурсій сприяють зацікавленню відвідувачів, змушують пережити певні емоції від побаченого, що спонукатиме їх знову прийти до музею.

Усі вищеназвані засоби і прийоми екскурсійної роботи є важливою складовою музейної комунікації. Щорічно Педагогічний музей відвідує близько 17 000 відвідувачів. Так, за минулий рік музей відвідало 9334 школярів та студентів; 4568 працівників освіти; 400 іноземців; 269 інших відвідувачів. Екскурсійних відвідувань – 10 002, індивідуальних відвідувань - 7442.

Література:

1. Ідея створення Педагогічного музею [Електронний ресурс] // Педагогічний музей України. – Режим доступу: <http://pmu.in.ua/actual-info/ideya-stvorennya-pedahohichnoho-muzeyu/>.
2. Звернення директора [Електронний ресурс] // Педагогічний музей України. – Режим доступу: http://pmu.in.ua/zvernennya_directora/.
3. Педагогічний музей України. Річний звіт, 2015 / за ред. Олександра Міхна. – К.: ПМУ, 2015. – 28 с.